

סיכומים אזוריים – 2004

אפריקה

עמותים חמושים הוסיפו להביא להרס מקיף בכמה חלקים באפריקה בשנת 2004, רבים מהם נגרמו מהפרות של זכויות אדם. פליטים ואנשים שנעקרו ממקומם מצאו עצמם נתונים בתנאים קשים. התקיימו יוזמות בינלאומיות להבאת מבצעי ההפרות לדין. ברחבי האזור, הייתה אפליה נגד חולי איידס, אשר מרובם המכריע נשללה הזכות לקבלת טיפול רפואי. דיכוי פוליטי היה נפוץ, ומגיני זכויות האדם היו נתונים למתקפה. אלימות מושרשת נגד נשים הוחמרה בשל עוני והיעדר גישה לטיפול רפואי ולמוסדות חינוך. מוסדות אזוריים, אשר הוקמו במטרה להבטיח שמירה על זכויות האדם, הוציא לפועל פעילויות לשמירת השלום או למנוע ולפתור סכסוכים, נכנסו לפעולה. בנוסף, בינאר הוכנס לתוקף הפרוטוקול לצירטר האפריקני לזכויות אדם ועמים, על יסודו של בית משפט אפריקני לזכויות אדם ועמים. למרות זאת, בית המשפט לא יוסד במלואו עקב החלטת האסיפה של האיחוד האפריקני (AU) לשלב עם בית המשפט האפריקני לצדק, אשר גרמה לעיכובים משמעותיים. ממשלות אישרו החלטות לקידום והגנה על זכויות האדם. עם זאת, הבטחות שלא קוימו, מערכות משפט פליליות חלשות או הרוסות, שחיתות וניצול בלתי חוקי של משאבים הביאו לשלילת זכויות בסיסיות מאנשים רבים.

סכסוכים מזוינים

מעשי רצח, חטיפות ואונס על ידי כוחות ממשלתיים וקבוצות אופוזיציוניות חמושות, נותרו רווחים בסכסוכים חמושים ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו (DRC), סומליה, סודן ואוגנדה. ההתקדמות שנעשתה בכמה הסכמי שלום נותרה שברירית בבורונדי, חוף השנהב וסומליה, היכן שהתפרצויות אלימות מקומיות עדיין הופיעו מעת לעת.

הצדדים בסכסוך צפון-דרום בסודן התחייבו להגיע להסכם שלום כולל עד סוף 2004. הסכמי שיתוף בממון ובכוחות נחתמו זה מכבר, ונעשו הסדרי אבטחה זמניים. בניגוד גמור לדיוני שלום אלה, אלפי אנשים

נהרגו או נאנסו בסכסוך המחמיר בדרפור, במערב סודן, ומאות אלפים גורשו מבתיהם, רבים מהם על ידי מיליציות הנתמכות בידי הממשלה. הסכמי הפסקת האש הופרו בקביעות על ידי הכוחות הלוחמים השונים. בסומליה, בעת השלבים הסופיים של תהליך הפיוס אשר נועד לסיים יותר מעשור של קריסה מדינית ואלימות סיעתית, מונה נשיא חדש אשר הרכיב ממשלה והוקם פרלמנט לתקופת המעבר. מרבית מנהיגי הסיעה מונו כחברים בממשלה החדשה.

במזרח הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו (DRC) נותר המצב בלתי יציב. קבוצות פוליטיות חמושות המשיכו לבצע מעשי רצח, אונס ועינויים אחרים באזרחים, ולעתים המשיכו בלחימה עם כוחות יריבים. תמיכתן הישירה של מדינות שכנות בקבוצות החמושות תרמה לאי-היציבות המתמשכת.

תפקידן של משלחות שמירת השלום באפריקה התרחב במהלך 2004. משלחת האו"ם בחוף השנהב והמשלחת האפריקנית בבורונדי הפכו לכוחות שמירת שלום של האו"ם, וחייילים נוספים חיזקו את משלחות השלום של האו"ם ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו. מועצת השלום והביטחון של האיחוד האפריקני שלחה כוח לדרפור שלו מנדט להגנה על אזרחים. למרות נוכחות מוגברת של כוחות האו"ם והאיחוד האפריקני בשטח, ההגנה על אזרחים נותרה לעתים קרובות לקויה בבוקאו, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו ודרפור.

התפוצה הרבה של נשק קל באזור הוסיפה להוות סיבה עיקרית להפרות זכויות אדם, ומועצת הביטחון של האו"ם הכריזה על אמברגו של כלי נשק נגד כל הכוחות הלא-ממשלתיים בדרפור. למרות זאת, לא הוקמו מערכות פיקוח נאותות והאמברגו לא הורחב ולא הוחל על הממשלה הסודנית, למרות אחריותה הישירה להפרות זכויות האדם. מועצת הביטחון הכריזה בנוסף על אמברגו של כלי נשק בחוף השנהב, אך שוב כשלה בהבטחת פיקוח מספק.

עם סיומם של סכסוכים חמושים נמשכה או תוכננה החזרת פליטים למולדתם בקנה מידה נרחב. בבורונדי וליבריה, נציב האו"ם העליון לפליטים סייע לחזרת מרצון מסוג זה להתבצע. באנגולה, נמשכה החזרת אלפי פליטים למולדתם. בארצות שבהן קיימות



ניצולות אונס התאספו כדי לפגוש את משלחת אמנסטי אינטרנשיונל בקינדו, מחוז מניאמה, ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, מרס 2004. ©AI

אותם או מהי דרגת האחריות של מבצע הפשע. בעקבות כך הציעה אוגנדה שפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות בצפון אוגנדה יטופלו בתהליכי פיוס מסורתיים, למרות העובדה שהפונים לבית הדין הפלילי הבינלאומי לא יכלו לסגת מפנייתם.

משפטים ראשוניים החלו בפני בית המשפט המיוחד של סיריה ליאונה לאנשים המואשמים בפשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה והפרות בוטות אחרות של החוק הבינלאומי, בכללן אונס, צורות אחרות של אלימות מינית ועבדות מינית. בית המשפט קבע קודם לכן שהחנינה הכללית שניתנה בהסכם השלום של לומה בשנת 1999 הייתה "בלתי יעילה" בכך שמנעה תביעת פשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה, ובכך שלצירלס טיילור, נשיאה הקודם של ליבריה, אין כל חסינות מתביעה. צירלס טיילור, שהואשם בהיותו "נושא באחריות הגדולה ביותר" להריגה, להטלת מומים, לאונס ולהתעללויות אחרות בתמיכתם הפעילה של כוחות האופוזיציה החמושים בסיירה ליאונה, נשאר בניגריה. למעשה הובטח לו סטטוס של פליט, וכן הובטח לו שלא יוסגר לידי בית המשפט המיוחד ולא לבתי המשפט של ניגריה.

אוכלוסיות פליטים ותיקות, כגון טנזייה, לרוב היה על הפליטים להתמודד עם תנאי חיים מידרדרים, סירובן של הארצות המארחות לקבל פליטים נוספים ולחץ מוגבר לשוב למולדתם.

סכסוכים, כמו זה בדברפור, גרמו לעקירת אנשים רבים ממקומם. המתקפה באוגוסט על פליטים מקונגו במחנה מעבר בבורונדי, שגרמה להריגתם של יותר מ-150 אנשים, הוכיחה שוב את הצורך בהגנה מוגברת על פליטים ועל אוכלוסיות אזרחיות בכלל.

צדק בינלאומי

שימוש במנגנוני צדק בינלאומיים הביא לכמה התפתחויות חשובות הקשורות בפטור מעונש להפרות של זכויות אדם בסכסוכים מזוינים.

באחת מהפעמים הראשונות, שבהן יזם בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) חקירה של פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות שבוצעו בעימותים מזוינים, הפנו אליו ממשלות DRC ואוגנדה מקרים כאלה. מאחר שבית הדין הפלילי הבינלאומי יכול היה לחקור ולתבוע רק מספר מוגבל של מקרים פרטיים, עדיין נותר הצורך בתוכניות כוללות כדי לשים קץ לפטור מעונש לכל אותם מקרים, ללא שים לב איזה צד ביצע

היה להיות מיושם לקראת סוף השנה. תכנונים לפירוק נשק, שחרור ורה-אינטגרציה של הצבא נכשלו בתפקידם לדאוג לעתידן של מי שסבלו מאלימות מינית.

עונש מוות

סנגל ביטלה רשמית את עונש המוות. מדינות רבות אחרות הותירו אותו על כנו. בניגריה, קבוצת מחקר לאומי בנושא עונש המוות קראה לממשלה לכפות את דחיית ההוצאות להורג ולהמתיק את עונש הנידונים למוות למאסרי עולם. בסיירה ליאונה, ועדת "האמת והפיוס" המליצה על ביטול מייד של כל החוקים המאשרים עונשי מוות. למרות זאת, זמן קצר לאחר מכן עשרה בני אדם שהורשעו בבגידה נשפטו למוות. אולם, אסירים נותרו נידונים למוות בארצות כבורונדי, גינאה המשוונית, קניה ומאוריטניה, רובם לאחר משפטים לא הוגנים. בסודן כמה מאות אנשים נידונו למוות ב-2004.

זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות

אפריקה הוסיפה להתמודד עם תנאים כלכליים קשים. שחיתות בהיקף נרחב וניצול בלתי חוקי של משאבים טבעיים גרמו לשלילת הזכויות הכלכליות, החברתיות והתרבותיות של רבים, בייחוד של סקטורים משולי האוכלוסייה, ובעיקר הזכויות למזון, למים, לבריאות, לדיור ולחינוך. בנוסף, נשללה מהם היכולת ליהנות מזכויותיהם האזרחיות והפוליטיות, כגון הזכות למשפט הוגן וניהול יעיל של מערכות הצדק הפלילי. בזימבבואה, נשללה הזכות למזון מקהילות שלמות, בחלקה בשל מדיניות מפלה של הממשלה שהשתמשה במזון ככלי לדיכוי פוליטי. יישום הולם של הזכות לבריאות ברואנדה, דרום אפריקה וסוואזילנד, והזכות לדיור באנגולה, עדיין נשלל מהתושבים, ובייחוד מנשים, ילדים, קשישים, מיעוטים ומהגרים. הייתה מודעות גוברת לצרכים בסיסיים של אנשים הנגועים באיידס, והגישה לתרופות אנטי-ויראליות התאפשרה דרך הממשל ותוכניות מימון גלובליות. אולם מאמצים משמעותיים עדיין נדרשו להתייחס לאפליה, להשפעת העוני ולמחסור חמור בצוות רפואי, כמכשולים להנאה מהזכות לבריאות.

דיכוי פוליטי

חופש הביטוי וחופש ההתאגדות הוסיפו להיות נתונים למתקפה מצד הממשלה ונתרו תחת מגבלות בחוק בסוואזילנד. בחוף השנהב, איימה הממשלה על

בעקבות החלטת מועצת הביטחון, בדקה ועדת חקירה דיווחים על הפרת החוק ההומניטרי הבינלאומי והפרת זכויות האדם בדברפור. סיכומה כלל החלטה לגבי השאלה האם התבצעה השמדת עם, חשיפת מבצעי הפשע והבטחה למתן דין וחשבון.

ועדת האו"ם לזכויות אדם חקרה דיווחים על הרג בלתי חוקי ושימוש מופרז בכוח נגד מפגינים ממתנגדי הממשל בחוף השנהב. ועדת חקירה בינלאומית אחרת, שכוונה תחת תנאי הסכם השלום לינס מרקוסיס בחוף השנהב משנת 2003, טרם פרסמה את ממצאיה לגבי פגיעה בזכויות אדם מספטמבר 2002 ועד מהלך שנת 2004. פרסום הממצאים אמור היה להיות הבסיס לתביעות ממשלתיות.

על פי בקשת מועצת הביטחון, נעשתה הערכה לגבי האפשרות להקים ועדה משפטית בינלאומית לחקירה בבורונדי, כפי שהותווה בהסכם השלום ארושה משנת 2000. ועדת חקירה כזו אמורה לחקור ולקבוע את האחריות לפשעים תחת החוק הבינלאומי, כפי שבוצעו בתקופה שבין ההתנתקות מהחוק הקולוניאלי ועד לחתימה על הסכם השלום.

אלימות נגד נשים

אונס וצורות אחרות של אלימות מינית נגד נשים נמשכו למרות סיום העימותים המזוינים ברפובליקה של מרכז אפריקה, חוף השנהב, ליבריה וסיירה ליאונה. בדברפור ובמזרח DRC נעשה שימוש בהתעללות מסוג זה כנשק מלחמה נגד נשים וילדות שכבר חוו שנים של אלימות. לא היה שום מקום בטוח לנשים, אפילו לא במחנות הפליטים. ב-DRC, קריסת מערכת הבריאות הותירה את הניצולות מאונס ללא טיפול רפואי, לעתים כשבגופן פצעים וזיהומים קשים. היעדר בסיסי זה של טיפול רפואי היה משותף למדינות רבות אחרות. הצטברו עדויות שאלימות נגד נשים במצבי סכסוך ולאחר סכסוך מקורה באלימות מגדרית והיא התגלמות קיצונית של אפליה וחוסר שוויון שנשים חוו בזמני שלום. שלמות גופן של נשים הייתה מאוימת, וזכויותיהן הבסיסיות נשחקו באופן יומיומי. האלימות שננקטה נגד נשים בזמני שלום תרמה גם להיתר האלימות מבית. בניגריה, כמו בארצות אחרות, אפליית הנשים בתוך המשפחה ובקהילה הייתה מושרשת בשל חוקים מפלים.

ילדות רבות החיות מתחת לקו העוני נותרו בסיכון בשל היותן ילדות-חיילות, מוכות, נידונות לעבדות מינית, וחלקן אף נהרגו. ב-DRC נמשך גיוסם של ילדים-חיילים למרות שחרור מתוכנן מהצבא, שאמור

אדם" (LIPRODHOR), צומצמה. היה זה בקרב כמה מארגוני NGO'S הרואנדיים, שלאחר חקירה בלתי הוגנת של ועדה פרלמנטרית הומלץ על פירוקם בטענה של תמיכה בהשמדת עם.

בסודן, המשיכה הממשלה לאסור פעילי זכויות אדם שחשפו הפרות זכויות אדם, במקום לעשות דין צדק עם אלו שביצעו פשעי התעללות. ממשלת אריתריאה לא התירה לארגוני זכויות אדם מקומיים לפעול ומנעה מארגונים בינלאומיים לזכויות אדם גישה אל המדינה. בחוף השנהב, פעילי זכויות אדם עמדו תחת מתקפה בגין ביטוי דעותיהם, אשר נתפסו כהבעת ביקורת כלפי הממשלה.



עשרות-אלפי בני אדם מפגינים בכרזיל בדרושה להפסיק את האלימות החמושה במדינה.

©AP Photo/Victor R. Caivano

עיתונאים ועל פעילי זכויות האדם באמצעות מניפולציות בתקשורת הכתובה. בקמרון, מאוריטניה וזימבבואה, יצאו כוחות הביטחון במטרה לעצור מתנגדים לשלטון.

מורגן צוונגרי, ממנהיגי האופוזיציה בזימבבואה, זוכה בבית המשפט מאשמת בגידה במולדת, אך שאלות בדבר עצמאותה של הרשות השופטת נותרו פתוחות. צעירי המיליציה בזימבבואה הורשו לתקוף את מי שנתפסו כמבקרי השלטון ונהנו מחסינות.

באריתריאה נשמרה בסוד עובדת מעצרים של אלפי אנשים שהינם ממתנגדי השלטון או יריבים פוליטיים. גור דינם של כמה מהם ניתן על ידי ועדה צבאית או קציני משטרה, ומשפטם נערך בדלתיים סגורות תוך התעלמות מהזכות הבסיסית למשפט הוגן. אלו שנמצאו אשמים לא קיבלו הודעה על האשמות שבגין נשפטו, ונשללה מהם הזכות להגן על עצמם או להיות מיוצגים בפני הוועדה. כמו כן לא עמדה בפניהם האפשרות לעמוד בפני חבר שופטים עצמאי שידון בהפרת זכויותיהם הבסיסיות.

בסודן נכלאו מתנגדים פוליטיים, מבקרי השלטון, סטודנטים ופעילים על פי פקודת כוחות הביטחון הלאומית, המתירה מעצר מבודד, ללא אישום או משפט, לתקופה של עד תשעה חודשים. דווח כי רבים מהעצורים היו נתונים לעינויים או ליחס בלתי הולם בשעה שהוחזקו במעצר.

כישלון השלטונות בהבאה למשפט של חברי כוחות הביטחון, שנחשדו או הואשמו בהפרת זכויות אדם באופן בוטה, תרם לאווירה של פטור מעונש במדינות רבות. בנוסף, היעדר חקירה מוצקה ואמינה של חשדות בגין עינויים והאשמות של שיפוט מחוץ לכותלי בית המשפט החלישו את מעמד החוק.

מגיני זכויות אדם

כמה ממשלות הטילו הגבלות כבדות על עבודתם של מגיני זכויות האדם. חוק הארגונים הלא-ממשלתיים (NGO'S Act) בזימבבואה העניק לממשלה סמכות גורפת להתערב בחברה האזרחית ובקבוצות הפועלות למען זכויות האדם, וזאת על ידי מינוי נציג NGO'S מטעם הממשלה. תחת חוק ה- NGO'S נמנעה מקבוצות זימבבואיות קבלת מימון חיצוני בעבור העבודה למען זכויות האדם ונאסר על ארגוני זכויות אדם זרים לעבוד בזימבבואה.

ברואנדה, עבודתו של ארגון זכויות האדם המוביל והעצמאי, "ההליגה הרואנדית לקידום והגנה של זכויות

על הפגיעה בזכויות האדם הבסיסיות. עוני ואפליה השפיעו על מיליוני אנשים, בעיקר על השכבות החלשות והפגיעות: נשים, ילדים, ילידי המקום והקהילות האפרו-אמריקאיות.

התפתחויות חיוביות נראו כתוצאה מקמפיינים מוגברים של מגיני זכויות אדם, שדרשו דין וחשבון הן מממשלות והן מקבוצות חמושות, למרות ההטרדות והרדיפות. בתי משפט בכמה ארצות הגיבו בפסיקות שקירבו את התקווה להעמיד למשפט מנהיגים צבאיים ופוליטיים האחראים על הפרות נרחבות של זכויות אדם בעשורים קודמים.

ביטחון לאומי ו"המלחמה בטרור"

ההתעלמות הבוטה מזכויות אדם בינלאומיות ומחוקים

"המלחמה בטרור" ו"המלחמה בסמים" התמזגו יתר על המידה, ושלטו ביחסים של ארצות הברית עם אמריקה הלטינית והאיים הקריביים.

הומניטריים בשל ה"מלחמה בטרור", הוסיפה לשים ללעג את טענותיו של נשיא ארצות הברית ג'ורג' בוש, שארצות הברית הינה המגינה המובילה של זכויות האדם. תמונות של עצירים תחת משמר ארצות הברית מעונים בכלא אבו-גרייב בעיראק, זעזעו את העולם. פשעי המלחמה בעיראק והעדויות על העינויים וההתעללויות בעצירים שהוחזקו בידי כוחות ארצות הברית בארצות אחרות, שידרו מסר חד-משמעי לעולם: זכויות האדם הופרו בשם הביטחון.

סירובו של הנשיא בוש להחיל את אמנות ז'נבה על אותם העצירים שנשבו במהלך הסכסוך המזוין הבינלאומי באפגניסטן והועברו לבסיסי חיל הים האמריקאיים במפרץ גוואנטנאמו בקובה, הועמד לביקורת קשה בהחלטה שיפוטית בנובמבר. תוצאות הפסיקה היו השעיית משפטים שנערכו על ידי הסמכות הצבאית בגוואנטנאמו, והממשל ערער עליה מיידית. טיפולו של הממשל האמריקאי בעצירים במסגרת "המלחמה בטרור" הוסיף להיות אמביולנט, וזאת לפי דעת גופים מומחים, כגון הוועדה הבינלאומית של הצלב האדום ואף לדעת הגוף המשפטי הגבוה של הממשל עצמו. שישה חדשים לאחר פסיקת בית המשפט העליון שמקנה לבתי המשפט הפדרליים סמכות שיפוט על עצירי גוואנטנאמו, איש מהם לא נראה בבתי משפט אלו. דווח כי עצירים, שנחשבו בעלי ערך מודיעיני

התפתחות חיובית הייתה עם כינונו של תפקיד דווח מיוחד בעניין מגיני זכויות אדם מטעם הוועדה האפריקנית לזכויות האדם והאזרח. יחד עם זאת, הוועדה הוסיפה להתמודד עם אתגרים רבים, בכללם מחסור במשאבים הולמים ליישום סמכותו בפועל.

דו"חות אמנסטי אינטרנשיונל אזוריים:

מכתב גלוי לנציג קבוע באיגוד האפריקני (AU) בעניין תיק התביעה של צירלס טיילור, לשעבר ראש ממשלת ליבריה המואשם בפשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה. (AI index: IOR 63/007/2004).

הפרוטוקול על זכויות נשים באפריקה: חיזוק הקידום וההגנה של זכויות נשים באפריקה (AI index: IOR 63/005/2004).

לקראת קידום והגנה על זכויות האדם של פעילי זכויות אדם: המלצת ארגון אמנסטי אינטרנשיונל להתמקד במגיני זכויות האדם בוועידה האפריקנית של זכויות האדם והאזרח (AI index: IOR 63/004/2004).

בית המשפט האפריקני לענייני זכויות האדם והאזרח: רשימת ביקורת שתבטיח את התמודדותם של מועמדים מוסמכים להיות חבר שופטים (AI index: IOR 63/001/2004).

אמריקה

כיבוד זכויות האדם נשאר בגדר אשליה לרבים, בזמן שהממשלות ברחבי מדינות אמריקה נכשלו בעמידה בהתחייבותן לממש את חוקי זכויות האדם הבסיסיות. עינויים, הריגות בלתי חוקיות בידי המשטרה ומעצרים לא מבוקרים הוסיפו להיות נפוצים. "המלחמה בטרור" בהובלת ארצות הברית הוסיפה לערער את זכויות האדם בשם הביטחון, וזאת למרות התמרמרות בינלאומית הולכת וגדלה בנושא פשעי המלחמה של ארצות הברית, ובכללם עינויי אסירים.

מוסדות דמוקרטיים ושלטון החוק היו בסיכון בעיקר בחלק נרחב מאמריקה הלטינית. חוסר יציבות פוליטית - מוזן על ידי שחיתות, פשע מאורגן, הבדלי מעמדות ותסיסה חברתית - הוביל לכמה ניסיונות להפיל ממשלים, לרוב בעזרת אמצעים חוקתיים וחלקם, כמו בהאיטי, תוך פסיחה על ההליך הדמוקרטי.

קבוצות פוליטיות חמושות וכנופיות פורעי חוק, בעיקר כאלו המעורבות בסחר בסמים, השפיעו באופן ניכר

גבוה, נשארו במעצר סודי במקומות חסויים, ובמקרים מסוימים הוגדרו כ"נעלמים".

"המלחמה בטרור" ו"המלחמה בסמים" התמזגו יתר על המידה, ושלטו ביחסים של ארצות הברית עם אמריקה הלטינית והאיים הקריביים. בעקבות הבחירות לממשל בארצות הברית בנובמבר, עודד ממשל בוש ממשלים באזור לערב יותר את הצבא בממשל האזרחי ובפעולות ביטחון הפנים. טשטוש גבולות הסמכות בין צבא למשטרה גרמו לממשלים בברזיל, בגואטמלה, בהונדורס, במקסיקו ובפרגוואי לפרוס כוחות צבא במטרה לטפל בפשע ובתסיסה החברתית.

ארצות הברית הכפילה את המכסה של הכוחות האמריקאיים בקולומביה שעסקו בפעולות דיכוי ההתמרדויות והרגעת הרוחות. הממשל הקולומביאני היה נחוש להמשיך את 40 שנות מדיניות הסכסוך הפנימי כחלק מהמלחמה בטרור הבינלאומי.

סכסוך, פשע וחוסר יציבות

אזרחים הוסיפו להיות הקורבנות העיקריים של האלימות הפוליטית. מצב זכויות האדם בקולומביה נשאר קריטי, ואזרחיה היוו מטרה לכל הצדדים בסכסוך: כוחות הביטחון, כוחות פרה-מיליטרים וקבוצות אופוזיציה חמושות. למרות הסכם הפסקת האש ושחרורם של חלק מהכוחות הלוחמים, כוחות סיוע צבאיים נמצאו שוב אחראים להתעללות נרחבת. מדיניות הביטחון שהונהגה על ידי הממשל גררה אזרחים עמוק לתוך הסכסוך.

עדויות נוספות מהמלחמה הפנימית בקולומביה נראו במדינות השכנות. דווח על תקריות גבול תכופות בוונצואלה ואקוודור, ארצות שבהן מספר הפליטים הקולומביאנים הלך וגדל.

קיצוניות וחוסר יציבות פוליטית הוסיפו להשפיע על ונצואלה במרבית השנה. אמנם רמות האלימות והמחאה פחתו מיד לאחר כישלון משאל העם, אשר ביקש להדיח את הנשיא הוגו שאבז, אולם מותו של תובע נחשב ורם מעלה, בהתפוצצות מכונית תופת, העלה את רמת הפחד וחיידש את האלימות הפוליטית. תקופה ארוכה של חוסר יציבות בהאיטי הגיעה למשבר בעקבות התקוממות צבאית להפלת ממשלו של הנשיא ז'אן ברטרפנד אריסטיד. אלימות פוליטית והפרות בוטות של זכויות אדם נמשכו, למרות נוכחותם של צבא האו"ם וכוחות המשטרה. אובדן קשה של חי אדם והנזק הכבד שנגרם לרכוש בעקבות ההוריקן

שתקף בספטמבר, החמירו את חוסר היציבות ואת ההתפרקות של שלטון החוק, מה שעייב והכביד על הפצת הסיוע הבינלאומי שהוגש.

בדו"ח על גואטמלה, הזהיר האו"ם שכישלון לכונן רפורמה יעילה בתחומים חברתיים, כלכליים ופוליטיים עלול להוביל לעימות.

חסינות למפירי זכויות אדם

למרות מכשולים שונים, מאמצים שונים בכל רחבי האזור להילחם בחסינות נגד פגיעה מהותית בזכויות אדם במהלך העשורים הקודמים המשיכו לתפוס תאוצה.

סדרה של חקיקות ועונשים המתבססים על סמכות שיפוטית בינלאומית המחישו כי בכירים מקרב הצבא וכוחות הביטחון שכוחותיהם נמצאו אחראים לפגיעות בזכויות אדם אינם יכולים כיום להתחמק ממשפט. בית משפט ארגנטינאי הוציא צו בינלאומי למעצרו של נשיא פרגוואי לשעבר אלפרדו סטרוסנר על מעורבותו לכאורה בהפרת החוק נגד פגיעה בזכויות אדם במהלך מה שמכונה "מבצע קונדור" - תוכנית משותפת להעלמתם של מתנגדים על ידי הממשל הצבאי של שנות ה-70 ושנות ה-80 בארגנטינה, בוליביה, ברזיל, צ'ילה, פרגוואי ואורוגוואי. בית הדין העליון בספרד קבע כי מערכת המשפט הספרדית מחזיקה בסמכות לשפוט את קצין הצי הארגנטינאי לשעבר, אדולפו סקילינגו, על הפרות של זכויות אדם תחת הממשל הצבאי בין השנים 83-1976. למעלה מעשרים שנים לאחר ביצוע הפשעים לכאורה, בכיר מקרב קהילת המודיעין בהונדורס הועמד לדין בתביעה אזרחית בפני בית דין אמריקאי. התובעים היו קרוביו של אזרח הונדורס שעונה ונרצח בשנות ה-80.

בתי משפט לאומיים השיגו גם הם התקדמות משמעותית, גם אם איטית, בכל הקשור לחשיפת פשעים בתחום זכויות האדם. בית הדין העליון בצ'ילה הסיר את חסינותו של הנשיא לשעבר אוגוסטו פיננשה ובכך איפשר נקיטת צעדים משפטיים נגדו על הפרות של זכויות אדם שבוצעו במהלך "מבצע קונדור".

בברזיל, בית המשפט העליון הורה לממשל הפדרלי לפתוח תיקים שעניינם הפעילות הצבאית נגד קבוצות אופוזיציה חמושות באזור ארגאויה במדינת פארה בתקופת הדיקטטורה הצבאית. החלטה זו עשויה לאפשר לקרובי משפחתם של הקורבנות לאתר את גופות יקיריהם שנרצחו בפעילות צבאית זו.

בתי משפט צבאיים ומשטרתיים מוסיפים לתבוע

עונש מוות מעוגן בחוק סותר את החוקה. על פי פסיקה זו גזירת עונש מוות לרוצחים היא הפרה של החוקה בגימיקה. כמו כן הפסיקה דורשת לערוך שימוע מחודש בתיקי הנאשמים הממתינים להוצאה להורג בגימיקה. בנוסף, נקבע כי הוצאה להורג במסגרת החוק סותרת את החוקה גם בברבדוס.

זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות

המצב הכלכלי הראה שיפור באמריקה הלטינית לאחר תקופה ארוכה של קיפאון. יחד עם זאת, אין בו די כדי לשפר משמעותית את רמת העוני. גם כיום מוסיפים להתקיים פערים גדולים ברמת העושר ובנגישות לזכויות בסיסיות כגון חינוך ובריאות, ולתשתיות כגון מים וחשמל. אי-השוויון מונע באופן עקבי על פי גזע ומוצא, בייחוד ביחס לילידים ולתושבים שמוצאם מאפריקה המהווים את אחת הקבוצות העניות ביותר באזור.

על פי מחקר שנערך על ידי האו"ם בנושא התפשטות נגיף האיידס, הקריביים הם האזור השני בעולם מבחינת היקף התפשטותו של הנגיף. מאפיינים חברתיים, כגון הומופוביה ודעות קדומות, מתוארים על ידי האו"ם כחלק מהגורמים התורמים להתפשטות הנגיף.

אלימות פוליטית חריפה וחוסר יציבות בהאיטי החמירו את הפרת הזכויות הבסיסיות המהותית והמתמשכת במדינה זו, ובכללה פגיעה בנגישות לשירותי הבריאות עם התמוטטות מערכת הבריאות במדינה, שהגיעה כבר לממדי משבר.

מאבקים על אדמות ותנאי עבודה בחקלאות הוסיפו להבעיר את העימות המתמשך ואת הפרות זכויות האדם במדינות, כגון בוליביה, ברזיל, צ'ילה, גואטמלה ופרגוואי. הן בקרב המוחים והן בקרב כוחות המשטרה יש הרוגים כתוצאה מעימותים שבהם משפחות איכרים חסרי אדמה דורשות גישה לאדמות משלהן מבעלי האדמות המגובים בכוחות הביטחון או בשכירי חרב פרטיים.

לקראת סוף שנת 2004 ממשלות אמריקה התיכונה והרפובליקה הדומיניקנית חתמו על הסכם סחר חופשי עם ארה"ב. קבוצות בחברה האזרחית הביעו דאגה ביחס לעובדה כי הסכמים אלו אינם מבטיחים כל זכויות עובדים, הגנה על הסביבה או טיפול תרופתי מוזל. בדצמבר, 12 מדינות דרום אמריקאיות חתמו על הסכם ליצירת גוש פוליטי וכלכלי אזורי.

סמכות שיפוטית, למרות המלצותיהם של גופים בינלאומיים לזכויות אדם. בבוליביה נטה הצבא בתחילה לדחות החלטה של בית הדין החוקתי שעל פיה קצינים המואשמים בפגיעה באזרחים יישפטו בבית משפט אזרחי. בפרו ובקולומביה, מקרים של הפרות זכויות אדם מוסיפים להיות מועברים לבתי משפט צבאיים למרות החלטת בית המשפט החוקתי, שעל פיה לבתי משפט אלו יש סמכות שיפוטית אך ורק ביחס לעבירות המבוצעות "כחלק מהתפקיד". באקוודור בתי משפט משטרתיים מוסיפים לתבוע סמכות שיפוטית לטיפול במקרים העוסקים בניצול מצד גורמים משטרתיים, למרות העובדה שלשלטונות הובטח כי מקרים אלו יובאו בפני בית משפט אזרחי.

יחד עם זאת, משפט בפני בית משפט אזרחי אינו מהווה ערובה לעשיית צדק. בקולומביה, בסתירה לכל עדות קיימת, הוסרו כל ההאשמות נגד הגנרל לשעבר ריטו אלגו דל ריו, שהואשם בהקמת קבוצות מעין-צבאיות בלתי חוקיות, שנמצאו אחראיות להפרות של זכויות אדם בשנות ה-90.

ארצות הברית ממשיכה להפעיל לחצים על ממשלות בכל רחבי האזור לחתום על הסכמי חסינות בלתי חוקיים שתכליתם להגן על גורמים אמריקאיים מהחובה לעמוד למשפט בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי. מתוך 12 מדינות שסירבו לחתום ל-10 עוכב הסיוע הצבאי כתוצאה מסירובן. בנובמבר איים הקונגרס האמריקאי לבטל את הסיוע הניתן למען פיתוחן של מדינות שסירבו לחתום.

עונש מוות

ארצות הברית המשיכה לזלזל בסטנדרטים בינלאומיים של זכויות אדם על ידי גזירת עונשי מוות על עבריינים צעירים, עבריינים הלוקים בשכלם, נאשמים ללא ייצוג משפטי הולם ואזרחים זרים שנמנעה מהם הגנה משפטית. בשנת 2004 בוצעו על ידי מערכת המשפט האמריקאית 59 הוצאות להורג שאופיינו בשרירות לב, אפליה וטעות. כמה הוצאות להורג של עבריינים צעירים הושעו בהחלטה של בית המשפט העליון ביחס לאסיר שהמתין להוצאתו להורג על פשע שביצע בעודו בן 17.

באיים הקריביים לא בוצעו כל הוצאות להורג על פי חוק, אולם הוועדה השיפוטית של מועצת המלך - בית הדין היחידי לערעורים למרבית דוברי האנגלית בקריביים - דנה באפשרות חידוש עונש המוות בטרינידד וטובגו על ידי ביטולה של החלטה שיפוטית, שעל פיה



מפגינים במרכז סידני, מפגינים נגד הממשל האוסטרלי על מדיניותו המגבילה את זכויותיהם של פליטים ומבקשי מקלט, אוקטובר 2004. ©Maude Dorr

אלימות כלפי נשים

נשים ונערות נותרו ברמת סיכון ממשית של הפרות זכויות אדם ביבשת אמריקה. האמנה הבין-אמריקאית בנושא מניעה, ענישה וביעור האלימות כלפי נשים, שציינה את שנתה העשירית, זכתה לאשרור בהיקף גדול יותר מכל אמנה אחרת בנושא זכויות אדם באזור. רק ארה"ב וקנדה לא הצטרפו לאמנה זו. יחד עם זאת, תנאי האמנה לרוב זוכים להתעלמות הממשלים השונים באזור, ואלימות מגדרית כלפי נשים מוסיפה להוות חלק בלתי נפרד מחיי המשפחה והקהילה באזור.

דו"ח של האו"ם ביחס למצב הערים בעולם קבע שבאמריקה הלטינית רמת הסיכון לפשעים מיניים היא הגבוהה ביותר. כ-70% מהאירועים המדווחים שם מתוארים כאונס, ניסיונות אונס ותקיפה. למרות ניסיונות הממשל במקסיקו, הוסיפו להתבצע מעשי רצח של נשים במדינת טיחואאוהו, והברוטאליות הנוראית המאפיינת רצח נשים בגואטמלה מהווה גורם דאגה ממשי לקהילה הבינלאומית.

נשים היו פגיעות במיוחד במצבי סכסוך. בקולומביה כל הצדדים השונים בעימות חשפו את הנשים והנערות לאלימות מינית, בכללה אונס והשחתת איברי מינין.

הן היוו מטרה להתעללות ונקמה ביריבים כשהן משמשות "שלל מלחמה".

הייתה מודעות גדלה והולכת להשלכות של סחר בבני אדם ביבשות אמריקה על זכויות האדם, בייחוד בנושא הסחר בנשים ובנערות. על פי מחקר, שנערך על ידי "ארגון המדינות האמריקאיות", למעלה מ-100,000 גברים, נשים וילדים "נסחרים" ברחבי אמריקה הלטינית והקריביים מדי שנה בשנה, 80% מהם נשים וברוב המקרים המטרה היא ניצול מיני.

מגיני זכויות האדם

פעילי זכויות אדם ברחבי יבשת אמריקה נאבקו בתקיפות לחייב ממשלות וקבוצות חמושות לעמוד במחויבותן לכבד סטנדרטים בינלאומיים ומקומיים של זכויות אדם.

פעילי זכויות נשים זכו לשבחים בקולומביה על פעילותם למען אלפי קורבנות חפים מפשע של הסכסוך ועל מעורבותן החשובה של נשים בדיוני השלום ובתהליך הפוליטי. פעילים ילידים באקוודור מגינים על זכות קהילתם להגן על פרנסתם, ונאבקים נגד בזבוז משאבים טבעיים. חרף העוינות הציבורית והדעות הקדומות,

אסיה / האוקיינוס השקט

לזכויות האדם היה תפקיד מרכזי בבחירות באזור. ההשפעות של נושאים, כגון עוני, "המלחמה בטרור" ופטור מעונש על אגידות פוליטיות חידשו תקוות לחידוש המיקוד בהגנה על זכויות האדם. למרות זאת, נותרו כיסי דיכוי רבים, שבהם הופרו הזכות לחיים והזכות לחופש הביטוי וההתאגדות. הפרות בוטות של זכויות אדם הוסיפו להתקיים כאשר סכסוך מזוין התפתח בצפון-מזרח הודו, במחוז נאנגרו אציה דרוסאלם (NAD) באינדונזיה ובנפאל. סכסוך חדש שהתעורר בדרום תאילנד העלה חששות. אפילו כאשר חיפשו הצדדים השונים פתרון ליישוב הסכסוך, כמו בהודו ופקיסטן ביחס לג'אמו וקשמיר, בצפון-מזרח סרי לנקה ובמחוז מינדנאו בפיליפינים אירעו מקרים תכופים של הפרות זכויות אדם, בכללן על ידי קבוצות פוליטיות חמושות. המלחמה בטרור הוסיפה להוות חלק משמעותי בחיים. סכנה נוספת לביטחון האנושי עלתה מהאיום הגרעיני, ממירוץ החימוש הנרחב הבלתי פוסק. נשים, ילדים, ילידים ומהגרים - כולם נתקלו בעוני, באפליה ובפוליטיזציה של סיוע. יותר ממיליון וחצי אנשים נעקרו מבתם.

בסוף השנה רעידת אדמה בעוצמה גבוהה מאוד ובעקבותיה גל צונמי ענקי הביאו למותם של יותר מ-250 אלף איש בקירוב באינדונזיה, בסרי לנקה, בהודו, בתאילנד ובמדינות אחרות המקיפות את האוקיינוס ההודי. חששות כבדים היו בעיקר לזכויות אדם של קבוצות חלשות שנפגעו מהצונמי.

המסגרת החוקית להגנה על זכויות האדם באסיה נותרה חלשה. מערכות צדק הנוגעות בשחיתות סיפקו הגנה מועטה ביותר לחלשים ביותר, כגון נשים וילידים, שהמשיכו לסבול בעיקר מאפליה ומצוקה.

בחירות ושליה של זכויות אזרחיות ופוליטיות

סוגיות של זכויות אדם עיצבו אגידות פוליטיות רבות במהלך הבחירות באפגניסטן, באוסטרליה, בקמבודיה, בהודו, באינדונזיה, בפיליפינים ובדרום קוראיה. בהודו עוני הכפריים וביטול החוק למניעת טרור היו נושאים מרכזיים במשא ומתן בין מפלגות הקואליציה בממשלה החדשה של הברית המתקדמת המאוחדת. באינדונזיה, המועמד לנשיאות, מפקד הכוחות החמושים לשעבר, הגנרל ויראנטו, עורר ביקורת בינלאומית בשל כתב אישום שהוגש נגדו על ידי בית המשפט של האו"ם

פעילי זכויות מיניות מהונדורס וג'מייקה, שפעלו לקידום שוויון זכויות ולמניעת איידס, זכו להכרה ונתמכו על ידי ארגוני זכויות אדם ברמה הבינלאומית. הקשיים והסכנות שעיימו התמודדו פעילים ביבשות אמריקה, נעו מאיומים והגבלות על התנועה, האשמות חסרות בסיס בדבר קשרים עם ארגוני טרור או מעורבות בפעילות עוינת אחרת כלשהי, ועד מעצרים שרירותיים, האשמות פליליות שקריות ואפילו מוות. פעילים הפועלים באופן מקומי בתחום העוני והפיתוח באזורי הספר, לרוב באזורים מבודדים, ועיתונאים המסקרים נושאים כגון שחיתות - נרצחו בברזיל, בקולומביה, בגואטמלה ובמקסיקו.

בזירה הבינלאומית, ממשלות הביעו את מחויבותן לתמוך בפעילותם של פעילי זכויות אדם. יחד עם זאת, חלק ממשלות אלו נוטות לא לעמוד במחויבות זו בכך שהן מאפשרות לבכירים בממשל להוציא את דיבתם של פעילי זכויות האדם. פניות לממשל של פעילי זכויות נשים, שתבעו לחקור ולבחון את תביעותיהם ביסודיות, לרוב נדחו על הסף או זכו להתעלמות מוחלטת.

רק ממשלת ברזיל הגיבה לדרישה שהועלתה הן על ידי נציגות מיוחדת של האו"ם בעניין מגיני זכויות אדם והן על ידי אמנסטי אינטרנשיונל, שבה התבקשה הממשלה לערוך, לפרסם וליישם תוכניות אופרטיביות ליישומה של הצהרת האו"ם בנושא מגיני זכויות אדם.

יזמות אזרחיות

במהלך ועידת האיחוד האירופי/אמריקה הלטינית והקריביים שנערכה במאי, הדגיש אמנסטי אינטרנשיונל את חששותיו ביחס לשימוש במערכת המשפט להעמדת מגיני זכויות אדם לדין. נציגים מטעם המזכירות הבינלאומית של אמנסטי אינטרנשיונל ומטעם סניפי אמנסטי אינטרנשיונל באזור השתתפו בפורום החברתי האזורי של מדינות אמריקה שנערך באוגוסט בקוויטו, הונדורס. באותו חודש השתתף אמנסטי אינטרנשיונל גם בוועידת מגיני זכויות האדם השלישית, שנערכה בסאו פאולו בברזיל.

של טאמיל אלאם רצחו כמה מועמדים פוליטיים ותומכים של מתנגדים פוליטיים. במחוז נאד באינדונזיה, כאשר מצב החירום הצבאי הורד למצב חירום אזרחי, דפוס הפעולה של הפרות בוטות של זכויות אזרחיות, פוליטיות, כלכליות, חברתיות ותרבותיות נמשך. כוחות הביטחון האינדונזיים היו האחראים העיקריים להפרות אלו, אם כי גם התנועה החופשית של אציה (GAM) ביצעה התעללויות חמורות, בעיקר לקיחת שבויים ושימוש בילדים-חיילים. מקרי גרימת מוות בחניקה ל-78 מפגינים לפחות, אשר נערכו על אלה על אלה במשאיות שהועברו לשמירה, הסיטו את תשומת הלב הבינלאומית למאבק בין כוחות הביטחון ובין קבוצות חמושות באזור המוסלמי ברובו בדרום תאילנד. בסוף שנת 2004, סך כל המתים מקרב אזרחים בודהיסטים ומוסלמים נאמד ב-500. בהודו, בייחוד בגיאמו ובקשמיר ובכמה מחוזות בצפון-מזרח המדינה, נמשכו הפרות זכויות האדם על ידי הצבא וקבוצות פוליטיות חמושות, למרות פעולות ניסיוניות שנעשו להביא להסדרים פוליטיים. במינדנאו שבפיליפינים, הופר זמנית הסכם הפסקת אש, כאשר הכוחות הבדלניים של החזית לשחרור האיסלאם MILF התנגשו עם כוחות הממשל. במהלך הלחימה, שלעתים קרובות גרמה להוצאת תושבים מקומיים מבתיהם, דווח על הפרות של החוק ההומניטרי הבינלאומי על ידי שני הצדדים, על התקפות ללא הבחנה בידי כוחות חמושים ועל שימוש באנשים כמגינים חיים על ידי כוחות ה-MILF.

הסוכנות העולמית לאנרגיה גרעינית הכריזה בנובמבר על מירוף נגד הזמן כדי לעצור את "ההתפרצות הגרעינית" שנעשתה על ידי קבוצות טרור באסיה. בדרום אסיה, כשהשתפרו היחסים בין הודו ופקיסטן, החל ביוני ביטול זמני של ניסויים גרעיניים על ידי שתי המדינות.

המלחמה בטרור

זכויות האדם הוסיפו להיפגע במלחמה העולמית בטרור. באפגניסטן מאות אנשים שנחשדו כתומכים בטליבאן או באל-קעידה הוחזקו במעצר תקופות ממושכות בבסיס חיל האוויר בבגרם ובמחנות מעצר אחרים אשר נוהלו על ידי כוחות הביטחון של ארצות הברית. ללא גישה לרשויות הצדק, לא הייתה לנאשמים שום אפשרות לקבל הגנה חוקית. קבוצות פוליטיות חמושות תקפו אנשי סיוע ועובדי בחירות, הרגו 12

במזרח טימור על פשעים נגד האנושות. הוא לא נבחר בוטאן, ברוני והמלדבים היו בין המדינות שעשו צעדים משמעותיים לעבר דמוקרטיה והגברת ההגנה על זכויות האדם, אולם דיווחים על הפרות של זכויות אדם הוסיפו להתקבל. במלדבים הביאו הפגנות בעד קצב מזורז של רפורמות למצב חירום, למעצר המוני ולמעצר שרירותי של פעילים פוליטיים וחברי פרלמנט, והאשמות לכאורה של ניצול מיני ויחס בלתי הולם אחר. מחלוקות פוליטיות הוסיפו להופיע במדינות, כגון סין, לאוס, מיאנמר, צפון קוריאה ווייטנאם. תקנות חדשות, לעתים דרקוניות, הנוגעות לשימוש באינטרנט הגבילו את חופש הביטוי בסין ווייטנאם. במיאנמר, למרות הכינוס מחדש של הוועידה הלאומית במאי וחילופי ההנהגה באוקטובר, ההתנהלות הפוליטית שהחלה בשנת 1988 לא סימנה תקווה להרחבת חופש הביטוי וההתאגדות. מאות אסירים, בכללם מנהיגי הליגה הלאומית לדמוקרטיה דו אונג סאן סו קי ויו טין או, נשללה עצמאותם שלא כדין, על פעולות שלום אשר אינן נחשבות פשעים במסגרת החוק הבינלאומי. אלפי אסירים שוחררו בנובמבר, לאחר שנכלאו כנראה כתוצאה מ"מעשים לא נאותים" של פקידים. רק כ-40 אסירים פוליטיים היו, כנראה, בין האסירים המשוחררים ויותר מ-1,300 נותרו מאחורי סורגים. רבים מהם נשלחו לכלא לאחר משפטים לא הוגנים והורשעו בחסות חוקים ביטחוניים ולעתים קרובות בשל פעולות שקטות של התנגדות. המסגרת החוקית להגנה על זכויות האדם באסיה נותרה חלשה. מערכות צדק הנוגעות בשחיתות סיפקו הגנה מועטה ביותר לחלשים ביותר, כגון נשים וילידים, שהמשיכו לסבול בעיקר מאפליה ומצוקה. במדינות, כגון בנגלדש, מלזיה, פקיסטן והפיליפינים שחיתות משטרתית מנעה מאנשים את ההגנה על זכויות האדם שלהם.

סכסוכים מזוינים

בנפאל, העמיקו יותר המשברים הפוליטיים והביטחוניים. למרות הקפדת ועדת האו"ם לזכויות האדם, כשלו הרשויות בהצבת כל מכניזם משמעותי, שיעלה את הכבוד לזכויות האדם. זו השנה השנייה ברציפות שמשפר ה"היעלמויות" הגבוה ביותר שדווח לאו"ם היה בנפאל. בסרי לנקה, בעת המירוף לבחירות המוקדמות לפרלמנט באפריל, ה"נימרים החופשיים" Liberation Tigers

(פשעי זינה). נשים שנאנסו לא התלוננו בפני הרשויות, בעיקר מחשש שהן עצמן יואשמו שעברו על אחד מהחוקים האוסרים פעילות מינית מחוץ לנישואים. פטור מעונש כלפי אנשים אשר נקטו אלימות כלפי נשים, אם כחלק מסכסוך מלחמתי ואם בתוך המשפחה, עדיין התקיים על בסיס קבוע. דוגמה אחת היא כישלון הרשויות באיי שלמה, למרות סיוע צבאי של כוח מחוזי, להביא למשפט צדק את האחראים לאונס ופעולות אלימות מינית אחרות במהלך הסכסוך החמוש בין השנים 1998-2003.

פליטים, עקורים ומהגרים

מיליוני מהגרים ועקורים הוסיפו להיות משוללי זכויות. פליטים שחזרו לאפגניסטן חוו חוסר ביטחון מתמשך, אבטלה, מחסה לא הולם והיעדר גישה לאדמה. תשומת הלב של הקהילה הבינלאומית הוסיפה למיליון וחצי אנשים אשר נותרו ללא קורת גג לאחר אסון הצונמי. לעומת זאת, בעיותיהם של מאות אלפי אנשים במיאנמר, בנפאל ובסרי לנקה - אשר הוצאו מבתיהם כתוצאה מסכסוכים פנימיים ונאלצו למצוא ביטחון בתוך מדינותיהם - לא זכו להתייחסות. הסכסוך במחוז נאד באינדונזיה אילץ פליטים להגר לגיקרטה ומחוץ לאינדונזיה, בייחוד למלזיה, יעד שבו בוחרים אינדונזים רבים לחיפוש אחר עבודה. הרשויות במלזיה איימו לגרש מאות אלפי מהגרים במבצע גדול. תקופת חנייה שהבטיחה לאפשר למהגרים לחזור מרצונם לארצות מולדתם, הוענקה בנובמבר וכן לאחר אסון הצונמי.

בדרום קוריאה, יפן וארצות רבות אחרות באסיה, התמודדו מהגרים לעתים קרובות עם אפליה בגישה לזכויות שוויון, דיור, בריאות ועבודה.

עונש מוות

אסיה נותרה היבשת בעלת שיעור ההוצאות להורג הגבוה ביותר: סין, סינגפור ווייטנאם עומדות בראש הרשימה. בסין, בשל חוסר בשומרי ראש יעילים לשמירה על זכויות הנאשמים, אנשים רבים הוסיפו להיות מוצאים להורג בתום משפט לא-הוגן. באוקטובר הכריזו השלטונות על רפורמות שמטרתן להעלות למודעות את זכויותיהם של חשודים ונאשמים פליליים, בכללן החלטה מחדש של בית המשפט העליון בנוגע למקרי עונש מוות מסוימים. עם זאת, המצב נשאר לא ברור, כפי שניתן היה לראות בהמשך. מדינות חידשו את עונש המוות לאחר הפסקה של

אנשים מצוות הבחירות ופצעו יותר מ-30 במהלך הבחירות לנשיאות. בפקיסטן, הצבא ביצע החלטות שרירותיות, הוצאות להורג ככל הנראה מחוץ לחוק, והרס מכוון של בתים במהלך מבצע להוצאת חשודים בהשתייכות לטליבאן או לאל-קעידה באזור השבטי שבדרום וזיריסטן. דווח כי קבוצות חמושות לקחו את החשודים כבני ערובה ובמקרים מסוימים אף הרגו אותם.

בדרום-מזרח אסיה, קבוצות חמושות הרגו אזרחים בהתקפות באינדונזיה ובפיליפינים. שישה אנשים הובאו למשפט בקשר להריגת יותר מ-100 נוסעים בפיצוץ על ספינת מעבורת במפרץ מנילה בפיליפינים, בפברואר. השישה הואשמו בכך שהיו חברים בארגון אבו-סייף, קבוצה מוסלמית בדלנית חמושה המעורבת בחטיפות ומואשמת בקשרים עם ארגון אל-קעידה. רוב הקורבנות בכמה התקפות של פצצות באינדונזיה, בכללן בשגרירות האוסטרלית, היו אזרחים אינדונזים. מעצרים שרירותיים ומשפטים לא צודקים התבצעו בחסות מדיניות אכיפת החוק בנושא הביטחון בסין, הודו, מלזיה, נפאל ופקיסטן. במחוז האוטונומי שינזיאנג אויגור (Xinjiang Uighur) שבסין, חברים בקהילה המוסלמית הקודמת אויגור, שתויגו רשמית כ"בדלנים", טרוריסטים וטרוריסטים קיצוניים, הוסיפו להיות מוחזקים כחשודים. מסגדים לא רשמיים נסגרו וחלק מהספרים וכתבי העת בשפת האויגור נאסרו לפרסום.

אלימות כלפי נשים

השפעת הסכסוכים המתמשכים על ילדים ונשים באזור הייתה חמורה. בגיאמה וקשמיר, יחידה צבאית, רובאי הרסטריה, דווחו כאחראים לסדרה של תקיפות מיניות בנשים. במניפור שבצפון-מזרח הודו, תקיפתה המינית והריגתה לכאורה של אישה צעירה ששהתה במעצר, טהאנגאם מאנורמה, הביאו להשמעת קולות נלהבים לביטול החקיקה שאפשרה הפרת זכויות אדם במשך עשורים. בלאוס, באחד המקרים הבודדים החמורים שהתרחשו ב-30 שנות הסכסוך, חמישה ילדים ממזר שהותקף היו קורבן ל-40 חיילים שהתעללו בהם והרגו אותם. ארבעה מהם היו ילדות בגיל 13-16, שכנראה נאנסו לפני שנהרגו.

באפגניסטן פורסמה חוקה חדשה המדברת על שוויון בין המינים. למעשה, אפליה נגד נשים עדיין התרחשה. נשים רבות בכלא נאשמו ב"בריחה מהבית", בניאוף ובפעילות מינית לא חוקית אחרת מחוץ לנישואים



התקהלות בכיכר דה קאטאלוניה, בברצלונה, אשר נוספה למיליוני בני אדם בערים אחרות ברחבי ספרד, להפגין נגד פיגועי הרכבות במדריד, מרס 2004.
© REUTERS/Gustau Nacarino

לאומיים לזכויות אדם (NHRIS) מרחבי העולם את הצורך בהגנה על זכויות האדם בהקשר של "המלחמה בטרור". באספה אזורית של מוסדות דומים בפברואר בקטמנדו, נפאל, חברים בוועדה האסיה-פסיפיק של NHRIS שקלו את סוגיית ה"טרור" ושלטון החוק, בכללה דו"ח ביניים של ועד השופטים המייעץ.

אירופה / מרכז אסיה

זכויות אדם הוסיפו לעמוד על סדר היום ב"מלחמה בטרור". גזענות גוברת, אפליה וחוסר סובלנות בלטו בהתקפות נגד חברי קהילות ערביות, יהודיות ומוסלמיות, באלימות תוך גזעית ובכישלון לשמור על כבודם של אנשים בעלי מוגבלויות נפשיות. לעתים קרובות מדי, האחראים להפרות זכויות אדם, כעינויים ויחס בלתי הולם, הוסיפו ליהנות מחסינות. האיחוד האירופי אשר הורחב במאי עם הצטרפותן של 10 מדינות חדשות, הוסיף להפגין חוסר רצון פוליטי להתעמת עם הפרות זכויות אדם בתוך גבולותיו שלו.

"המלחמה בטרור"

קבוצות אופוזיציה חמושות גרמו למוות וחורבן בכל האזור - בפיגועי התאבדות באוזבקיסטן, בהפעלת פצצות ברכבות בספרד ובהשתלטות על בית הספר בבסלאן, רוסיה, תוך קיפוח מאות חי אדם. ממשלות, בתורן, הוסיפו להסתיר את זכויות האדם

שנים מספר, בכללן אינדונזיה, שבה הוצאו להורג שלושה בני אדם בהוצאה להורג הראשונה מאז 2001. באפריקה, אפגניסטן ביצעה את ההוצאה למוות הראשונה הידועה מאז נפילת הטליבאן. בהודו, ההוצאה להורג הידועה הראשונה מאז 1997 התבצעה תוך מחאה ציבורית ברחבי המדינה ובהמשך בהתפטרותו של המוציא להורג. המחאה הציבורית משכה תשומת לב להתקפות גזרי הדין אשר הוענקו לאחרונה במקרים דומים.

בוטאה, אחת מהמדינות היחידות המתנגדות למגמה שלילית זו, שמה קץ לעונש המוות באופן חוקי. הייתה תקווה נוספת, כי דיון ציבורי מתהווה יביא להפחתת השימוש בעונש המוות בפיליפינים, בסינגפור, בדרום קוריאה ובטונגה.

מגיני זכויות אדם

מגני זכויות אדם באזור הסתכנו בהטרדה, במעצרים שרירותיים ובאיומים על חייהם. בנפאל, חייהם של פעילים ומשפחותיהם היו בסכנה לעתים קרובות משני הצדדים של הסכסוך החמוש. במהלך עבודתם, עורכי דין וחברים בארגוני זכויות אדם ובוועדה הלאומית לזכויות אדם סבלו מאיומים טלפוניים מצד אנשים לא מזוהים, אשר שייכים כנראה לצבא או מקורבים לו.

בסין, הוסיפו הרשויות להעלות האשמות חתרנות או פשעים לאומיים שהוגדרו במעורפל נגד פעילים אזרחיים ומפגינים בעד רפורמה. עורכי דין, עיתונאים, פעילים בנושא איידס ותומכים בזכויות דיור היו בין אלה שהוטרדו או נכלאו בגין תיעוד של הפרות זכויות אדם, פעילות ציבורית בעד רפורמה או ניסיון לתבוע פיצוי בעבור אלה שהופרו זכויותיהם. לי דן, פעיל איידס, נעצר לזמן קצר והוכה לאחר שחרורו בידי תוקפים לא מזוהים. בית הספר שלו ליתומי איידס במחוז הנן - מקום שבו דווחו עד מיליון בני אדם כנשאי נגיף האיידס לאחר שמכרו את דמם לתחנות תרומת דם מאושרות על ידי המדינה - נסגר לאחרונה על ידי הרשויות.

פעילים לזכויות אדם באזור חצו גבולות לאומיים, בייחוד על מנת ליצור תהודה של השלכות "המלחמה בטרור" על זכויות האדם. אסיה אירחה כמה ועידות בינלאומיות בנושא זכויות האדם. בפורום החברתי העולמי שהתקיים בינאר בבומביי, הודו, עשרות-אלפי פעילים התדיינו על השפעת "המלחמה בטרור" והגלובליזציה על זכויות האדם וכבוד האדם. בספטמבר, בסיאול, דרום קוריאה, שקלו מוסדות

תעסוקה, חינוך ושירותים רפואיים. במדינות יוגוסלביה לשעבר, מספר רב של אנשים, שניסו לבנות את חייהם מחדש לאחר שנעקרו עקב המלחמה הוסיפו להתמודד עם אפליה על רקע אתני, בייחוד במציאת תעסוקה, חינוך ושירותי רפואה. הטיפול באנשים בעלי מוגבלויות נפשיות נותר מביש כשהיה באזורים רבים. בבולגריה וברומניה, תנאי המחיה והיעדר הטיפול בבתי חולים ובמרפאות מסוימות היו כה מחפירים, עד שהטיפול נעשה בלתי אנושי. בסלובקיה וברפובליקה הצ'כית, מיטות כלוב מוסיפות להיות בשימוש כשיטת ריסון. אפליה נמשכת גם במקומות אחרים, כגון אירלנד, שם חקיקה לבעלי מוגבלות שהוכרזה בשנת 2004 לא הייתה מבוססת על זכויות, למרות התחייבויות קודמות של הממשלה.

גזענות המעוגנת בחוק נמשכה כתפאורה להפרות זכויות אדם במערכת הצדק. חברים בקהילת מהגרים ומחפשי מקלט, שימשו כמטרות להתעללות גזענית וליחס בלתי הולם. מבצעי מעשים אלה הובאו לדין לעתים נדירות בלבד.

חוסר סובלנות כלפי זרים וזהויותיהם תועדה גם בהתנהגות של פרטים וארגונים שונים. בצרפת, אנשים הנחשבים מהגרים או מוסלמים היו חשופים לגלי גזענות אלימה בקורסיקה. אנשים ממוצא יהודי וסמלים של זהותם הותקפו במדינות, כגון בלגיה, צרפת ואוקראינה. קבוצות של "גלוחי ראש" ברוסיה התקיפו סטודנטים זרים על רקע שנאה גזעית. אנשים אשר זהותם המינית היא לסבית, הומוסקסואלית, ביסקסואלית או טרנסג'נדרית הותקפו בפולין בתהלוכות שמטרתן להגביר את הכבוד ואת הזכויות לבני מגדרים שונים.

ממשלות רבות חסרו את הרצון הפוליטי למנוע, לחקור ולרדוף אחר מבצעי התקפות כאלה באופן פעיל ובהתמדה. בגרוזיה, מאות אנשים שתקפו מיעוטים דתיים לא נעשו על כך. בקוסובו, חברי משטרה מקומית הואשמו בקנוניה רשמית בתקריות במהלך ההתקפות האתניות הנרחבות שאירעו בפרובינציה במאָרס. הרשויות, בכללן כוחות אבטחה בינלאומיים, נכשלו בסיפוק הגנה ראויה לקהילות מיעוטים באזורים מסוימים במהלך המהומות. ברמת האיחוד האירופי, היה כישלון עקבי בהחזרת פשעים על רקע גזענות ושנאת זרים בחזרה לסדר היום החוקתי.

ניצול על ידי עובדי ציבור ופטור מעונש

עיניים ויחס בלתי הולם, לעתים קרובות עקב גזענות,

בחסות הטענה של "המלחמה בטרור". למרות העובדה שבית המשפט העליון בבריטניה קבע כי מעצר לא מוגדר ללא האשמה או משפט של "חשודים טרוריסטים בינלאומיים" זרים אינו חוקי, 11 בני אדם עדיין נותרו במעצר - ואחד תחת מעצר בית פעיל - בסוף שנת 2004. מוקדם יותר קבע בית המשפט לערעורים באנגליה ו-וילס כי "ראיות" שנגבו בעינויים על ידי גורם שלישי לא יהיו קבילות בבית משפט, אלא אם כן היו נציגים של בריטניה עצמה מעורבים בעינוי. במהלך השנה, בריטניה גם ביקשה לעקוף את מחויבויותיה לחוקי זכויות אדם לאומיים ובינלאומיים, בכך שהצהירה כי החוק הבינלאומי לזכויות אדם אינו חל על כוחותיה המזוינים בעיראק ובאפגניסטן.

ברוסיה, הפרלמנט האריך ל-30 יום את התקופה שבה אדם החשוד ב"קשר לטרור" יכול להיות עצור ללא האשמה. אוזבקיסטן ביצעה מאות מעצרים שרירותיים של גברים ונשים מוסלמים אדוקים או קרוביהם, בנימוק כי הם "מקושרים לטרור". אנשים אלה נשלחו לתקופות ארוכות בכלא לאחר משפט לא הוגן. כוחות הביטחון הפדרליים ברוסיה הוסיפו ליהנות מחסינות מפני הפרות בצ'צ'ניה.

פליטים ומחפשי מקלט

בסוגיות של מתן מקלט ובאתגרים שמציבה ההגירה, ממשלות מוסיפות לשים דגש על בקרה והרתעה במקום על הגנה, תוך הפרת סטנדרטים בינלאומיים של זכויות אדם. ביוון, לדוגמה, משמר החופים והמשטרה עסוקים באימונים למניעת כניסת מהגרים למדינה באופן שמסכן את חייהם. איטליה, שסבלה במשך תקופה ארוכה מהיעדר הליך כולל להענקת מקלט מדיני, גירשה מספר גדול של בני אדם ללוב, רובם ממוצא צפון אפריקאי ומקצתם מחפשי מקלט מדיני. הגירוש הפזיז והתמציתי העלה חשדות כי הממשלה הייתה נחושה לפעול ללא התחשבות במחיר זכויות אדם. פגיעות כה בוטות נוצרו על ידי כישלונה של אירופה לאזן את הדגש החד-משמעי על ריסון זרם מחפשי המקלט והמהגרים בתוכנית הגנת פליטים ברורה.

גזענות ואפליה

גילויים של גזענות, אפליה וחוסר סובלנות הוסיפו להכות באזור. אפליה הופיעה בצורות רבות, גם בגבולות שם מונעים מאנשים את זכויותיהם הבסיסיות. במדינות מפינלנד עד לקפריסין, סבל היישום של אמנת רומא מנחיתות יחסית בתחומי מפתח, כגון דיור,

המשפט האירופי לזכויות אדם בהקשר של הסכסוך הציני, סבלו הטרדה ועינויים. אחדים מהם שילמו בחייהם. בטורקמניסטן, הוגלו כמה מבקרים בניגוד לרצונם וקרוביהם סומנו כמטרות, בניסיון להשתיק את המחלוקת.

כמו בשנים קודמות, הראו כמה מדינות סובלנות מוגבלת למצפונם של אלה שהתנגדו לחובת השירות הצבאי. תוך הפרת מחויבות בינלאומית, ארמניה, פינלנד וטורקמניסטן כלאו את אלה שמצפונם לא הניח להם לשרת בצבא. מדינות אחרות כגון קפריסין, יוון וליטא הביאו לחקיקה שאפשרה אלטרנטיבה לשירות כאופציית חנינה.

בעוד ממשלות רבות המשיכו להתעלם מהדאגה ומההמלצות של ארגונים אזוריים וארגונים בינלאומיים אחרים, שהיו ממונים על תפקיד ההגנה על זכויות האדם, הוסיפו אותם ארגונים לחזק את אמצעי ההגנה על זכויות האדם.

אלימות כלפי נשים

זכויות האדם של נשים ונערות נותרו תחת התקפה בכל רחבי האזור. אלימות במשפחה עדיין נתפשת על ידי ממשלות רבות כעניין המצוי ב"תחום האישי" - תירוץ נוח במקרים רבים לכישלון להגדיר את תחום האלימות במשפחה כנושא הקשור לזכויות אדם, וככזה - להקצות לו את המשאבים הנחוצים. ממזרח למערב, היו כישלונות מתועדים לספק תמיכה לנשים אשר שרדו את האלימות בביתן או להבטיח להן גישה אפקטיבית למשפט, לפיצוי ולשיקום. מדינות מסוימות לא הציגו או יישמו ביעילות אמצעים בסיסיים, כמו הגנה מקיפה וצווי הרחקה נגד מתעללים, או מקלטים נאותים לאלה שניצלו מהאלימות.

הסחר בבני אדם, ובכללו בנשים ובערות, לזנות בכפייה, מוסיף לייסר את מרבית המדינות ברחבי האזור. בקוסובו המפוקחת על ידי האו"ם, בין הלקוחות, כך דווח, היו אנשי כוחות השיטור והצבא הבינלאומי, והנשים והנערות - המוכות, הנאנסות והאסורות על ידי בעליהן - לרוב פחדו מכדי לברוח. אלו שניצלו סוג זה של עבדות טופלו ברשלנות על ידי מדינות רבות שהיה להן הכוח והמחויבות לפעול טוב יותר. בעוד קולות רבים החלו להפעיל לחץ בתביעה להכיר בסחר בבני אדם כהפרה של זכויות אדם,

דווחו ברחבי האזור, בין השאר בבליה, יוון, צרפת וספרד. ממזרח למערב, מדינות נכשלו ביישום או כיבוד זכויות שיוכלו לספק רשת הגנה מפני התעללות משטרתית או בעת מעצר לפני משפט. רשויות בכמה מדינות לא אפשרו לעצורים גישה לעורך דין מרגע המעצר, או שלא סיפקו דרך ראויה ויעילה לחקירת תלונות. כישלון להנהיג חקירה מיידית, מעמיקה וחסרת פניות הביא לסיומה בפטור מעונש לאחראים לעינויים ויחס בלתי הולם, מעשים המתנהלים באופן נרחב במדינות כגון אלבניה, גרוזיה, מולדובה, רומניה, רוסיה, טגייקיסטן, אוקראינה ואוזבקיסטן. בטורקיה, עינויים ויחס בלתי הולם נותרו בעיה מרכזית למרות שינויים חיוביים בתקנות לגבי מעצרים. טורקיה

ומדינות רבות אחרות חסרו את מנגנון הבחינה העצמאי שמאפשר לחקור דפוסי התעללות שכאלה. היו דיווחים גם לגבי המשטרה בבולגריה, בפולין וברומניה, שהשתמשה בנשק תוך הפרת סטנדרט בינלאומי, לעתים בתוצאות קטלניות. במדינות רבות, התנאים בבתי הכלא, כמו במרכזי המעצר, למחפשי מקלט ומהגרים

היו אכזריים ומחפירים. במדינות הבלקן המערביות, למרות כמה הליכים משפטיים מקומיים נגד פשעי מלחמה, חוסר רצון פוליטי וליקויים במערכת הצדק המקומית הובילו להתרחבות החסינות להפרות בזמן המלחמה. חלק מהחשודים בפשעי מלחמה הועברו לחסותו של בית הדין הפלילי הבינלאומי לטריבונל יוגוסלביה לשעבר, אך אחרים הוסיפו להשתמט ממעצר, קצתם ככל הנראה היו מוגנים על ידי הרשויות בבוסניה-הרצגובינה, בקרואטיה ובסרביה ומונטנגרו. אלפי "היעלמויות" שחלו במהלך המלחמה בשנים 1991-95, ובמהלך הסכסוך בין קוסובו למקדוניה, נותרו לא פתורות - כמו "היעלמויותיהם" של אנשים מהאופוזיציה ועיתונאים מבלרוס ואוקראינה.

דיכוי ומחלוקת

מחלוקות אזרחיות, פוליטיות ודתיות דוכאו באופן שיטתי ולעתים ברוטאלי בבלרוס, בטורקמניסטן ובאוזבקיסטן. נאסרו הפגנות, מפגינים שקטים נעצרו ולעתים טופלו באופן בלתי הולם במגוון מדינות, בכללן טורקיה ואוקראינה. מגיני זכויות אדם המשיכו להיתקל במכשולים, בהפחדה ובאיומים בבלרוס, טורקיה, טורקמניסטן ואוזבקיסטן. ברוסיה, פעילים למען זכויות אדם ואחרים המחפשים צדק דרך בית



מה שהיה מגרש כדורגל, הפך לבית קברות לאנשים שנהרגו מאז הפלישה בהובלת ארצות הברית, פלוג'ה, עיראק. © Rei Shiva

בסוד. על פי הסברה מדובר במקרים רבים מאוד. כמו בשנים קודמות, מעטה הסודיות הפוסט-סובייטי בקרב המדינות המוציאות להורג, הסתיר לא רק נתונים סטטיסטיים, אלא גם את קיומם של הממתינים לעונש מוות וקרוביהם: איש מהם לא קיבל הודעה מראש לגבי מועד ההוצאה להורג. המשפחות לא זכו לקבל את גופות קרוביהן, או אפילו מידע ביחס למקום קבורתם.

פעילות למען זכויות האדם

בעוד ממשלות רבות המשיכו להתעלם מהדאגה ומההמלצות של ארגונים אזוריים וארגונים בינלאומיים אחרים, שהיו ממונים על תפקיד ההגנה על זכויות האדם, הוסיפו אותם ארגונים לחזק את אמצעי ההגנה על זכויות האדם. כחלק מתרומתם למלחמה בגזענות, הארגון למען ביטחון ושיתוף פעולה באירופה הדגיש מאוד את הנושא באמצעות סדרת פגישות מיוחדות, והוועדה האירופית נגד גזענות ואי-סובלנות ייסדה המלצת מדיניות כללית במאבק נגד אנטישמיות ובמאבק בגזענות בעודם נלחמים ב"טרור". גופים אזוריים ומנגנונים, בכללם הממונה על זכויות האדם במועצת אירופה, גם נקטו פעולות בתגובה לכישלונן של מדינות לקדם או לכבד את נושא זכויות האדם. האסיפה הפרלמנטרית של מועצת אירופה דחתה את בקשתה של בלרוס להחזיר לקדמותו את המעמד "אורח מיוחד" מנימוקים אלה, והבנק האירופי לשיקום

במקום לראותו כתופעה המונעת ומאורגנת על ידי הפשע המאורגן וכהגירה בלתי חוקית, נשים שנסחרו הוסיפו להיתקל במכשולים שהציבו מולן הרשויות ושלטונות החוק במדינת מוצאן, במדינות המעבר ובמדינות היעד שאליהן הוברחו. מולדובה, למשל, נותרה מדינת מקור לנשים ונערות שנסחרו לזנות בכפייה - בין הפגיעות ביותר, כך נאמר, היו נשים שברחו מאלימות מבית וילדות שעזבו את ההשגחה המוסדית. עם זאת, נשים היו פטורות ממשפט רק במולדובה בגין פשעים הקשורים במסחר בהן, אם הסכימו לשתף פעולה עם רשויות אכיפת החוק. בבלגיה, ארץ יעד, שם הסחר בזנות בכפייה הוסיף לצמוח, הענקת אישורי תושב הייתה תלויה בשיתוף פעולה מסוג זה - בהתאם לחוקי האיחוד האירופי.

צעד חיובי אפשרי אחד בכיוון כיבוד זכויות האדם של אנשים שסחרו בהם, היה אמנת המועצה האירופית נגד סחר בבני אדם שנידונה בשנת 2004. ארגונים לא-ממשלתיים המשיכו במסע השכנוע לחיזוק סעיפי האמנה.

עונש מוות

היו כמה צעדים חיוביים בנוגע לעונש המוות, בין השאר אכיפה מחדש של הנטייה האזורית לביטולו. הפרלמנט היווני אישר ביטול עונש המוות על כל הפשעים. טגייקיסטן הכריזה על ביטול זמני של עונש המוות וההוצאה להורג. בבלרוס, בית המשפט החוקתי קבע שכמה סעיפים בחוק הפלילי בנוגע לעונש המוות לא תאמו את החוקה ואת החוק הבינלאומי, ובכך סללו את הדרך - אם יהיה זה רצון הדרג הפוליטי - לביטולו או לפחות ביטולו הזמני. עם זאת, בלרוס - לצד אוזבקיסטן וטגייקיסטן - לפני הביטול הזמני שלה, נותרו אחרונות "המוציאות להורג". בנוסף, הן אוזבקיסטן והן טגייקיסטן זלזלו במחויבותן הבינלאומית במהלך השנה בהתעלמות מבקשות ועדת זכויות האדם של האו"ם להשהות את ההוצאות להורג. בטגייקיסטן, הוצאו להורג ארבעה גברים בהסתר, רק ארבעה ימים לפני כניסתו לתוקף של הביטול הזמני. בשניים מהמקרים האלה הוועדה דרשה שהיה בעוד היא בוחנת האשמות בדבר משפטים בלתי הוגנים ועינויים. אוזבקיסטן הוציאה להורג לפחות ארבעה גברים, שהתיקים שלהם נבחנו מאותן סיבות. ההוצאות להורג שבוצעו מדי שנה באוזבקיסטן - במסגרת מערכת משפט פלילי שהייתה נגועה קשות בשחיתות ובכישלון בתי המשפט בחקירת האשמות בדבר עינויים - נשמרו

המזרח התיכון / צפון אפריקה

הפרות גדולות ומכופלות של זכויות אדם, בכללן הריגתם של מאות אזרחים בעימותים מזוינים ואלמות פוליטית, הוסיפו להתקיים מבלי שאיש יעמוד על כך לדון, ברחבי האזור. זכויות פוליטיות וזכויות אדם נידונו ברמות לאומיות ואזוריות, כשקבוצות בחברה האזרחית, סופרים ועיתונאים תורמים את תרומתם הגדולה לדיון. הליגה של מדינות ערב אימצה נוסח אחר של מגילת זכויות האדם בעולם הערבי.

מצב זכויות האדם והזכויות הפוליטיות המשיך לקבל תשומת לב בינלאומית. ביוני, ועידת הפסגה של המדינות המתועשות הגדולות (ה-G8) אישרה את תוכנית ה"שותפות" הממומנת של ארצות הברית, המזרח התיכון הרחב יותר והיוזמה הצפון אפריקנית, שהתחייבה לתמוך ב"רפורמה דמוקרטית חברתית וכלכלית העולה מתוך השטח ובקבלת אחריות יעילה בתחומי זכויות האדם והחופש הבסיסי". היוזמה נתקבלה בסקפטיות יחד עם גילויי עניין בקרב הממשלות ובחברה האזרחית. בכינוס שנערך במקביל לישיבת ההמשך של ה-G8 בדצמבר במרוקו, לחצו הארגונים הלא-ממשלתיים (NGO'S) לעשות שימוש במנגנונים יעילים יותר כדי להשיג שינוי. הארגונים המליצו שהרפורמה תהיה אמיתית ומקיפה, ושה-G8 ינקטו עמדה חזקה, כל המדינות יחד וכל מדינה לחוד, בהתקדמות לכיוון דמוקרטיה באזור. הם קראו ל-G8 להשתתף בפיקוח על הבחירות ולהפעיל לחץ על ממשלות מקומיות לעצור את הטרדת ה-NGO'S.

האיחוד האירופי (EU) הוסיף להיות מעורב במדיניות האזור, באמצעות הסכמי הארגון האירופי-מזרח תיכוני, ודרך שיחות עם איראן, לוב ומדינות המפרץ. באו"ם, האסיפה הכללית אימצה החלטה בנושא זכויות האדם באיראן, בנובמבר. לאחר ייעוץ שקיבל, בית הדין הבינלאומי פסק שבניית גדר/קיר הפרדה על ידי ישראל, בתוך שטחי הגדה המערבית הכבושה, הייתה בלתי חוקית לפי החוק הבינלאומי.

סכסוכים מזוינים ופטור מעונש

אזרחים ספגו את לחץ הפגיעות, כאשר המלחמה בעיראק התעצמה ושיעורי המוות צמחו. דווח על עשרות-אלפי גברים, נשים וילדים, שנהרגו או נפצעו, מאז החל הסכסוך המזוין במאוס 2003. הן ארצות

ופיתוח החליט לקצץ בסיוע ובהשקעה באוזבקיסטן, מפני שהיא לא עמדה באמות המידה של זכויות האדם. האיחוד האירופי שילב את כתב הזכויות הבסיסיות שלו בתוך החוזה החוקתי החדש, והחליט להקים ארגון לזכויות אדם מטעמו. התפתחויות אלה אמורות להוות תמריץ לשינוי מחויבות האיחוד האירופי לשמירה על זכויות האדם רק בגבולות האיחוד האירופי. הצעת הנציבות האירופית לחקיקה בנוגע לזכויות פרוצדורליות בהליכים פליליים הייתה גם היא סימן חיובי, למרות החשש שתוכן ההצעה ירד לטמיון במשא ומתן בין חברי מדינות האיחוד האירופי.

רצון פוליטי חזק להניע את הרפורמה בכיוון חיובי נראה במהלך השנה בטורקיה. למרות העובדה שהייעום לא היה עקבי ולפעמים אף התנגדו לו, הפעילה הממשלה לחץ, דרך שינויים חוקתיים וחוקיים משמעותיים רבים, כדי להבטיח את ההסכמה להתחיל במשא ומתן כהיענות לאיחוד האירופי. כוחה של החברה האזרחית להתקדם לקראת שינוי נראה גם מעל במת האקטיביזם, החל בפורום החברתי האירופי שהתקיים בלונדון בנובמבר, וכלה ברחובות אוקראינה במהלך הבחירות לנשיאות חודש אחר כך. מגיני זכויות האדם, מול האיומים, ההפחדות והעיכובים נשאו נחושים להמשיך בעבודתם, כשהם משפיעים על אחרים ומשיגים תוצאות.

דו"חות אמנסטי אינטרנשיונל אזוריים:

מכתב גלוי לנשיאות האירית של האיחוד האירופי (AI Index: IOR 61/002/2004) ביקורת הבינלאומית של אמנסטי אינטרנשיונל בנוגע לדו"חות פעילות ביניים הכוללים את ההשפעות ארוכות הטווח של בית המשפט האירופי לזכויות אדם (AI Index: IOR 61/005/2004)

חששות באירופה ובמרכז אסיה יולי-דצמבר 2003 (AI Index: EUR 01/001/2004)

אירופה ומרכז אסיה: סיכום של העניינים העיקריים שטופלו על ידי אמנסטי אינטרנשיונל באזור ינואר-יוני 2004 (AI Index: EUR 01/005/2004)

מכתב גלוי: בעקבות אירוע ועידת הפסגה 4-5 בנובמבר המאמצת את התוכנית העצומה של "חיזוק החופש, הביטחון והצדק" באו"ם (AI Index: EUR 01/006/2004)

בלרוס ואוזבקיסטן: אחרונות המדינות: במגמה לקראת ביטול עונש מוות בארצות ברה"מ לשעבר (AI Index: EUR 04/009/2004)

למרות פסיקת בית הדין הבינלאומי. הגדר/קיר ומאות נקודות ביקורת של הצבא הישראלי ומחסומים לאורך השטחים הכבושים, הוסיפו לעכב או למנוע את כניסת הפלסטינים לאדמתם, למקום עבודתם, לשירותי חינוך ובריאות ולשירותים נחוצים אחרים.

אלימות פוליטית ו"המלחמה בטרור"

"המלחמה בטרור" הוסיפה להצדיק את הפרת זכויות האדם כאשר כוחות ביטחון ברחבי האזור הגיבו על התקפות של קבוצות שהואשמו בקשרים עם אל-קעידה. עשרות אנשים, בכללם ילדים, נהרגו בערב הסעודית כאשר קבוצות חמושות עסקו בהפצצות, בלקיחת בני ערובה בשבי ובהרג מכוון של אזרחים מערביים. בפיגוע תופת קיפחו את חייהם למעלה מ-30 אזרחים ונפצעו יותר ממאה, רובם תיירים ישראלים, בטאבה שבחבל סיני, במצרים. בתימן היו דיווחים על מאות הרוגים, רובם כתוצאה מהפעלה של כוח מופרז על ידי כוחות הביטחון בהתנגשויות עם תומכיו של חוסיין באדר אל-דין אל-חוחי, איש דת מקהילת זיידי.

אלפי אנשים הוחזקו במעצר בארצות שונות ברחבי האזור בחשד של פעילויות "טרור" או קשר לקבוצות אופוזיציה חמושות. רבים נשאו במעצר תוך שלילת זכויותיהם הבסיסיות, לאחר שנעצרו בשנים קודמות על רקע דומה. במרוקו, בערב הסעודית, בטוניסיה ובתימן דווח על מספר גדול של משפטים בלתי הוגנים שנערכו לחשודים במעורבות בפעילות טרור. בלוב, בטוניסיה ובאלג'יריה נותר החשש לשימוש בעינויים תוך הצדקת ביצוע מעצרים שרירותיים ועריכת משפטים בלתי הוגנים בשם "המלחמה בטרור".

מדינות הוסיפו לשתף פעולה בנושא הביטחון, גם כחלק מן "המלחמה בטרור". חשודים שנעצרו מסיבות ביטחוניות ככל הנראה הועברו בין איראן, ערב הסעודית, תימן ומדינות אחרות במפרץ, ללא התחשבות בסכנה של הפרות זכויות אדם במדינות הקולטות. אלה שהועברו או הוגלו כחלק מ"המלחמה בטרור" מצאו עצמם מסתכנים במעצר, עינויים, יחס בלתי הולם ומשפט לא הוגן. מדינות האזור הוסיפו ליישם את האמנה הערבית לדיכוי הטרור משנת 1998, אשר אינה מגינה מפני עינויים, משפט לא הוגן והפרות אחרות של זכויות אדם. עשרות עצירים ששחררו מהמעצר האמריקאי במפרץ גואנטנאמו בקובה ובארצות אחרות, הוחזרו לארצות מוצאם, בכללן כוית, מרוקו ותימן.

הברית שהובילה קבוצות כוח כובש ומזוין לתוך עיראק, והן קבוצות חמושות שפעלו בתוכה - בדרך כלל במטרה מוצהרת המתנגדת לכיבוש זר - המשיכו להפר זכויות אדם בינלאומיות וחוקים הומניטריים, תחת פטור מעונש.

במהלך השנה היו דיווחים על רשימות של אזרחים שנהרגו באופן בלתי חוקי על ידי הכוחות האמריקאיים במהלך הפגזת פאלוגיה, נגיף וסמרה, ובמבצעים שונים בבגדד. לפני העברת השליטה לממשלת מעבר עיראקית ביוני, ובמהלך המירוץ לבחירות הכלליות שנקבעו לינואר 2005, קבוצות חמושות הובילו התקפות נגד הכוחות המובילים על ידי האמריקאים, המשטרה העיראקית, כוחות צבא, אנשי ממשלה ומומחים. מאות אזרחים נהרגו בהתקפות ישירות ולא ישירות על ידי קבוצות חמושות, כמו ההתקפה על מאמיני השיעה בבגדד ובכרבלה בחודש פברואר. בני ערובה, בכללם עיראקים, אנשי סיוע זרים, עיתונאים וקבלני ביטחון, נחטפו על ידי קבוצות חמושות ועשרות מהם נהרגו. אף על פי שבכמה מקרים של חטיפת בני ערובה נדרשו דרישות פוליטיות לנסיגת כוחות צבאיים זרים או פלוגות זרות למשל, נראה כי בני ערובה אחרים נחטפו במטרה לסחוט תשלומי כופר.

מספר גובר של פלסטינים נהרגו ובתים נהרסו על ידי הצבא הישראלי בשטחים הפלסטיניים הכבושים. כ-700 פלסטינים מתו, בכללם כ-150 ילדים. רובם נהרגו באופן בלתי צודק, בירי פזיז, בהפגזות או בהפצצות אוויריות על מחנות פליטים ועל אזורים נוספים אחרים המאוכלסים בצפיפות לאורך הגדה המערבית ורצועת עזה. הכוחות הישראליים הוסיפו לבצע הוצאות להורג ללא משפט של חברי תנועת החמאס ומנהיגיה ושל קבוצות פלסטיניות אחרות, שבהן גם אנשים שהיו בסביבה לרוב נהרגו או נפצעו. כ-109 ישראלים, רובם אזרחים, בכללם 8 ילדים, נהרגו על ידי קבוצות פלסטיניות מזוינות בפיגועי התאבדות, ביריות ובהתקפות טילי מרגמה בתוך ישראל ובשטחים הכבושים.

הרס שיגרתי של בתים של פלסטיניים, אדמות ורכוש בגדה המערבית וברצועת עזה, עלה מדרגה בגל הגדול של הרס בתים ברצועת עזה, מאז תחילת האינתיפאדה. במאי, הצבא הישראלי השמיד כ-300 בתים וגרם נזק לכ-270 אחרים במחנה פליטים ברפיח, וכך קרוב ל-4,000 פלסטינים נותרו חסרי בית. בגדה המערבית, המשיכה ישראל לבנות גדר/קיר באורך של 600 ק"מ, המקיפה וחוצה ערים פלסטיניות וכפרים פלסטיניים,

זכויות נשים ואלימות כלפי נשים

בדרגים הרשמיים ובחברה האזרחית מתרחב הדיון בנושא זכויות נשים. חוק משפחה חדש שנחקק במרוקו משפר באופן משמעותי את המסגרת החוקית של זכויות נשים. קבוצות נשים וארגוני NGO'S ממשיכים להפעיל לחצים להגדלת מספר הנשים הלוקחות חלק במינהל הציבורי וליישומה של גישה החלטית יותר בנושא האלימות כלפי נשים.

בעיראק, בישראל ובשטחים הפלסטיניים הכבושים, האלימות כלפי נשים קשורה ישירות לסכסוך או שהוחמרה עקב הנגישות לנשק וההתפררות החברתית כתוצאה מהמלחמה. בכל רחבי האזור האלימות במשפחה ובבית מונצחת עקב חוסר אכיפה ממלכתית בנושא זה, חקיקה בלתי מספקת או מפלה ואפליה חברתית.

נשים באיראן נתקלו באפליה בבתי המשפט, ולפחות במקרה אחד בשנת 2004, הוצאה להורג נערה מתחת לגיל 18 לאחר משפט שערורייתי ובלתי תקין.

פליטים ומהגרים

ברוב הארצות באזור לא היה משטר חוקי שיגן על פליטים ומבקשי מקלט. אשרור אמנת הפליטים משנת 1951 או הפרוטוקול שלה משנת 1967 נותר מוגבל בהיקפו והמדינות היחידות שהצטרפו לאמנה הן: אלג'יריה, מצרים, איראן, ישראל, מרוקו, טוניסיה ותימן.

מדיניות הגירה מחמירה ברבות מארצות אירופה גרמה למהגרים ולמבקשי מקלט להיעזר בעבריינים ובמבריחי אדם. מספר גדול של אנשים בדרכם להפוך למהגרים ומבקשי מקלט מתו בתאונות ימיות בניסיונם לחצות את הים התיכון. באוקטובר ודצמבר מאות אנשים, ברובם ממוצא אפריקני, גורשו מאיטליה ללוב לאחר הסכם דו-צדדי בין שתי הארצות. לא הייתה להם כל גישה לקבלת הגנה מנציבות האו"ם לפליטים (UNHCR).

בכמה אירועים שונים בשנת 2004 גירשה לוב מספר גדול של אנשים לארצות שבהן הם הועמדו בפני סכנת פגיעה חמורה בזכויות האדם שלהם מבלי שניתנה להם כל גישה לנציבות האו"ם לפליטים.

שירותי הביטחון של אלג'יריה דיווחו על מעצרם של כ-3,500 אנשים שנחשדו כמהגרים לא חוקיים בעשרת החודשים הראשונים של 2004, רובם מארצות אפריקניות. כפי הנראה מרביתם גורשו לארצות שכנות

או לארצות מוצאם, ללא כל התייחסות לצורכי ההגנה שלהם. באיראן הדרישה החדשה לתשלום שכר לימוד בבית הספר היסודי ואי-חידוש תעודות השהייה של הפליטים האפגניים גרמו לרבים מהם לחזור לאפגניסטן, שם ככל הנראה לא ניתן להבטיח את חזרתם בצורה בטוחה ומכובדת.

פליטים פלסטינים, אחת מקבוצות הפליטים הגדולות ביותר בעולם, ממשיכים לסבול מקשיים בארצות המארחות שלהם תוך שזכות השיבה שלהם נשארת בלתי ממומשת. מרבית מהפליטים נמנעה קבלת עזרה שהייתה נחוצה להם, מאחר שהמשאבים המוגבלים של סוכנות האו"ם לסעד ועבודה עבור הפליטים הפלסטינים במזרח הקרוב (UNRWA) נוצלו מעבר

מדינות האזור ממשיכות לזלזל במחויבותן לחוק הבינלאומי לזכויות האדם. מעצרים ומאסרים שרירותיים, עינויים, יחס בלתי הולם ומשפטים לא הוגנים - לעתים בפני בתי דין חריגים - הם עניין יומיומי.

לגבול היכולת. פליטים פלסטינים מוסיפים להיות נתונים לקשיים חמורים ביותר בלבנון, שבה, בגלל מדיניות מפלה, נמנעות מהם אפשרויות להשתכר למחיתם, ולמעשה מוגבלות זכויותיהם הכלכליות והחברתיות.

צדק, חסינות ועונש מוות

מדינות האזור ממשיכות לזלזל במחויבותן לחוק הבינלאומי לזכויות האדם. מעצרים ומאסרים שרירותיים, עינויים, יחס בלתי הולם ומשפטים לא הוגנים - לעתים בפני בתי דין חריגים - הם עניין יומיומי. באלג'יריה, איראן, לוב, סוריה, טוניסיה, תימן וארצות אחרות השלטונות מגבילים בדרך כלל את חופש הביטוי וההתאגדות או שמעת לעת הם מבצעים מעצרים שלעתים קרובות מסתיימים במאסר של אסירי מצפון. פעילים פוליטיים מוסיפים להיות נתונים למאסרים שרירותיים או להארכת מאסרם לאחר משפטים לא הוגנים בארצות כמו איראן, לוב וסוריה. אלה המפרים את זכויות האדם ממשיכים ליהנות מחסינות ברוב מדינות האזור. עם זאת, במרוקו, באופן יוצא דופן לאזור זה, הוקמה ועדה לאמת ופיוס לבדיקת מקרים של "היעלמות" ומעצרים שרירותיים במהלך העשורים הקודמים.

באזור ממשיכים לגזור ולהוציא אל הפועל פסקי דין

בלתי חוקית". ממשלות מספר הוסיפו להשתמש באמצעים פליליים כדי להטריד, להפחיד ולהגביל את פעילותם של חברי הארגונים. בשנת 2004 נכלאו באופן שרירותי מגיני זכויות אדם באלג'יריה, בחריין, איראן, ערב הסעודית וסוריה. רבים מהם הובאו בפניו בתי משפט שאינם עומדים בסטנדרטים בינלאומיים של משפט הוגן. במקרים מסוימים, כמו לדוגמה בעיראק, לא סיפקו השלטונות הגנה לפעילי זכויות נשים ולאנשים אחרים שהגנו על זכויות האדם והיו נתונים בפני איומים על חייהם, שהושמעו על ידי אנשים פרטיים או ארגונים שונים בשל פעילותם.

יזמות אזריות

במאסר השיק אמנסטי אינטרנשיונל בעמאן שבירדן קמפיין אזורי תחת הכותרת "הפסקת האלימות כלפי נשים". בסימפוזיון שנערך לקחו חלק משתתפים מכל רחבי האזור אשר דנו במציאת אסטרטגיות לרפורמה חוקית למען שיפור זכויות הנשים וסיום האלימות נגדן. אמנסטי הביע את חששו בעניין ההסתייגויות שהעלו מרבית המדינות באזור, ביחס לאמנה למען ביטול כל סוגי האפליה כלפי נשים, אשר חיזקו את האפליה נגד נשים וערערו את הגנתן ואת זכותן לחיים ללא אלימות.

באפריל ארגן אמנסטי אינטרנשיונל כנס תחת הכותרת "זכויות אדם לכול" בצנעא שבתימן בשיתוף פעולה עם ארגון תימני בשם "הארגון הלאומי להגנה על זכויות וחירויות". בין הנוכחים היו עורכי דין מן האזור ומרחבי העולם, פעילי זכויות אדם וקרובי משפחה של קורבנות התעללות. הכנס קרא לממשלות בארצות הברית ובמפרץ לשים קץ לחוסר הוודאות הקיימת ביחס לחשודים בפעילות טרור שעצורים על ידי ארצות הברית, בכללם אלו המוחזקים במקומות לא ידועים, ולהבטיח להם גישה מלאה לעורכי דין, לרופאים, למשפחותיהם ולוועד הבינלאומי של הצלב האדום. בעקבות כך הוקמה מועצת צנעא, שתמשיך את פעילות הכנס ותתאם חילופי מידע בין האסירים, עורכי דין ומשפחותיהם במדינות השונות.

דו"חות אמנסטי אינטרנשיונל אזריים:

הסתייגויות ביחס לאמנה למען ביטול כל סוגי האפליה כלפי נשים: פגיעה בהגנתן של נשים בפני אלימות במזרח התיכון ובאזור צפון אפריקה (AI Index: IOR 51/009/2004)

המפרץ וחצי האי ערב: זכויות האדם נופלות קורבן ל"מלחמה בטרור" (AI Index: MDE 04/002/2004)

מוות. בלב ובארצות אחרות, פסק דין מוות הוצא אל הפועל לאחר משפטים לא הוגנים, ובאיראן הוצאה להורג של ילדים מתחת לגיל 18 עדיין מותרת. בלבנון ההתקדמות נעצרה מעט כאשר עונש המוות חודש, לאחר שהוצא מחוץ לחוק במשך תקופה של חמש שנים, עם ביצוען של שלוש הוצאות להורג בתחילת השנה. פעילי זכויות אדם באזור השיקו קמפיין נגד חידוש עונש המוות בלבנון. נערכו דיונים ציבוריים בנושא זה במצרים ובקרב ארגוני ה-NGO האזוריים העוסקים בזכויות אדם.

האמנה הערבית בנושא זכויות האדם

במאי אימצה הליגה של מדינות ערב גרסה מתוקנת של האמנה הערבית בנושא זכויות האדם, תיקון של המסמך משנת 1994. תיקונים שהוצגו על ידי ארגוני NGO'S בינלאומיים ואזוריים בפני ועדת מומחים, שהוקמה על ידי הליגה, שימשו לעדכון האמנה. אמנסטי אינטרנשיונל הגיש את המלצותיו בנוגע להגבלות וקיפוח זכויות, עונש מוות, עינויים, זכויות נשים, עצמאות המערכת המשפטית וחופש הביטוי. רבים מנושאים אלו באו לידי ביטוי בנוסח האחרון שאומץ על ידי הליגה. עם זאת, הועלו חששות לגבי סעיפים מסוימים באמנה החדשה שלא עלו בקנה אחד עם החוק הבינלאומי בנושא זכויות האדם. בין השאר מדובר בסעיפים העוסקים בגזירה והוצאה לפועל של עונשי מוות נגד עבריינים צעירים אם הדבר מגובה בחוק המקומי, ובפגיעה בזכות לחיות במצבי חירום לאומיים. בנוסף, לא מוזכר כלל באמנה הנושא של עונש אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל, למרות העובדה שהיא אוסרת שימוש בעינויים.

המגינים על זכויות האדם

פעילי זכויות אדם בכל רחבי האזור המשיכו במאמציהם להגן ולקדם זכויות אדם. ככל שהדיונים הציבוריים בנושא זכויות האדם הפכו נפוצים יותר, קמו קבוצות רבות יותר לזכויות האדם בערב הסעודית ובאיחוד האמירויות הערביות, וארגוני זכויות אדם קיבלו הכרה רשמית בכווית.

עם זאת, נמשכה ההגבלה על הפעילות ועל חופש התנועה של מגיני זכויות האדם והגופים שעסקו בתחום זה. ברוב המדינות הם היו נתונים לאיומים ולהטרדות. במצרים לא אפשרו השלטונות רישום חוקי של ארגוני זכויות אדם ומאוחר יותר אף רדפו את חבריהם של ארגונים אלה על השתתפות ב"פעילות